

Vechile noastre „noutăți”...

Premierele, cam puține, în această primă parte a stagiunii, lasă destul loc pe afișe spectacolelor bine fixate în atenția publicului, reprezentanților de serie lungă, care ne evocă, oarecum nostalgic, timpurile unei munci planificate în teatre, când un mare număr de interpreți era antrenat în numeroase și variate producții artistice... La ora în care coloanele cronicii dramatice consemnează și analizează titluri noi — răzlețe — și teatrele fac (mai mult sau mai puțin) publicitate ultimelor montări, publicul continuă să meargă la ceea ce criticii au uitat de mult, la spectacolul de toate zilele. La urma urmei, pentru spectator, premieră și sărbătoare este spectacolul la care tocmai asistă, indiferent că e primul sau al o sutălea în seria programărilor. Cum se înfățișează vechile „noutăți” din stagiunile trecute, creațiile actorești de prim-plan sau cele din fundal? Am vizitat, la întâmplare, în intervalul 14—23 noiembrie, câteva săli de teatru.

o permanentă premieră

Scaunele de Eugen Ionescu (Teatrul „C. I. Nottara”) la cel de-al 127-lea spectacol: Ileana Predescu și Constantin Rautki joacă într-un ritm și cu o vigoare care stîrnesc aplauze la scenă deschisă. (În paranteză fie zis, sala era plină!) Actorii se dăruiesc fără

rezervă, cu evidentă plăcere de joc, mizanscenei complicate.

Poate și fiindcă G. Rafael își urmărește spectacolul cu extremă conștiințiozitate profesională.

ex cathedra

În pragul celei de-a 500-a reprezentații, spectacolul „Naționalului” cu cea mai mare longevitate — *O femeie cu bani* de Bernard Shaw — nu pare obosit. Poate și permanentul (departe de a fi uzat) succes de public este un stimulent pentru actori: aproape toți se mențin „în forță”, după ce și-au înnoit (unii) costumele, iar decorul a suportat retușurile impuse de vreme. Ne-am reîntîlnit, deci, cu aceeași Carmen Stănescu, vulcanică și autoritară, alături de care Mihai Fotino, Didona Popescu, Matei Gheorghiu izbutesc turul de forță de a se păstra — dovedind deopotrivă respect pentru public și pentru propria profesiune — la nivelul creațiilor inițiale, evitînd șarja ieftină, posibilă în tălmăcirea scenică a acestui text. Nu același lucru se poate spune despre Dem. Rădulescu, care a făcut practic totul pentru a îngroșa un rol și așa suficient de „gras”, mergînd pînă acolo unde grimasa, gestul, intonația, atîngînd clovneria rău înțeleasă, nu mai stîrnesc risul nici al celor mai puțin exigenți spectatori. Ne mirăm că popularul actor procedează astfel

acum, cînd a optat definitiv pentru catedra de actorie, la institutul „I. L. Caragiale”; probabil însă că și acesta e un mod de a da lecții de cum... nu trebuie jucat teatru.

* în timpul meciului...

Paradoxal și trist, G. B. Shaw poate fi concurat — cu succes, dacă ținem seama de sala pe trei sferturi goală — de un... meci de fotbal! (România-Grecia). „Accidentul” e însă numai în sală, pentru că, pe scenă, demne de subliniat sînt frumoasa ținută profesională a întregii distribuții, conștiinciozitatea și respectul acesteia pentru spectator, chiar dacă locurile libere sînt în dezolantă majoritate.

Spectacol esențialmente „curat”, cu o ținută sobră, neputîndu-se sustrage chiar unei cumințenii puțin somnifere, *Candida* (Teatrul „Lucia Sturza Bulandra”) și-a menținut, la a 137-a reprezentatie, toate aceste atribute, oferind și astăzi publicului un text nealterat și servit cu probitate. Beate Fredanov, Septimiu Sever, Ion Caramitru (cărui i s-ar putea recomanda — eventual — o ușoară redresare de la nuanța de caz patologic, puțin schizoid, atribuită, în ultima vreme, personajului său), Gh. Aurelian și Dinu Dumitrescu mențin spectacolul la nivelul inițial. Față de Beatrice Biega — care a intrat de curînd în rolul Proserpinei Garnett —, teatrul a comis o indelicatete, omițînd s-o înscrisie în programul de sală. Cu atît mai regretabilă cu cît Beatrice Biega și-a realizat personajul cu nerv, spontaneitate, discreție și farmec.

* „il capo comico”...

Dacă talentatul și îndrăgitul actor Toma Caragiu s-ar putea observa pe sine în această a 336-a reprezentatie cu *Sfîntul Mitică Blajinu* de Aurel Baranga, e cert că s-ar desolidariza de eul său din scenă. Dacă odinioară spontanele, ingenioasele și de bun-gust expresii comice ale actorului au potențat considerabil spectacolul, astăzi, acestea și-au îngroșat atît de mult linia, încît totul apare deformat, depășind chiar și îngăduitoarele „nelimite” ale grotescului. Astfel că, printre inflexiunile vocii sale și gestul prea des repetat al minii drepte despîcînd aerul,

replicile partenerilor și situațiile piesei execută un slalom uneori penibil.

Din cînd în cînd, totuși, echilibrul se restabilește, prin prezența sobră, consecventă și judicioasă dăruită efectelor de comedie a lui Ștefan Ciubotărașu, alături de care Marcela Rusu, Dan Damian și Paul Sava sînt piloni de siguranță, prin aceeași pondere și ținută artistică.

Dacă linia de contur a întregului spectacol s-ar fi conservat tot atît de bine ca decorul și costumele lui Dan Nemțeanu, nu ne-am lăsa furați de un gînd și duși, departe în timp, spre un precept destinat parcă teatrului: principiul aristotelian al *măsurii*...!

* pericolul... succesului

Nicnic de Anca Bursan și Gh. Panco la Teatrul de Comedie a fost unul dintre spectacolele de mare succes ale stagiunii trecute. Premiul „Amfora”, oferit de „Săptămîna Culturală a Capitalei”, ca reflectare a opțiunii spectatorilor, este o dovadă. Afluența publicului continuă, la un an de la premieră.

Spectacolele de succes, mai ales comediile, conțin însă pericolul unei alterări artistice, se pare, greu de evitat; iar *Nicnic* n-a putut scăpa, din păcate, acestui pericol. Nuanțarea spirituală a replicii e adesea înlocuită cu un umor de suprafață, iar caracterizarea ironică a personajelor deviază uneori spre caricatură. Interpretul de la premieră, Virgil Ogășanu, contura un erou sensibil, un visător cu privirea serioasă a copiilor care mai cred că sinceritatea și candoarea guvernează lumea. Construit pe cu totul alte date scenice, *Nicnic* al lui Ștefan Tapalagă apare, în a 200-a reprezentatie, puțin sărăcit în semnificații, departe de „idealul” de frumusețe morală pe care-l cerea textul: tentația comicalului exterior, a șarjei, uimește la un actor cu intuiția și talentul său. Rolul interpretat inițial de Iurie Darie constituie pentru Mihai Niculescu debutul pe scena profesionistă; tribut ar încă tiparului creat de Iurie Darie, tînărul actor dispune de calități ce se cer potențate cu un plus de personalitate.

* Verdi... muribund

Cine spune că Verdi e nemuritor are dreptate numai în sens universal și etern, pentru

că, în spectacolul *Rigoletto*, la Opera Română, e de mult muribund...

Opera este, într-adevăr, un gen tradițional, și e de înțeles că rămîne credincioasă unor tradiții. Dar de ce sînt considerate tradiție — și respectate ca atare — fundalurile de pinză, decorul de carton presat și placaj, plopilor pictați în maniera fotografiilor color de prin '930? Ce să mai spunem despre costumele coriștilor? Aceștia, probabil din pricina învîlmășelii din culise, se arată cu ciorapii nu întotdeauna încălțați pe potrivă ca mărime și culoare!... Dar despre rizibilele figuri și mai ales *atitudini* ale figurației și coriștilor, întruchipînd conți și marchizi din suita Duceului de Mantua?! Unii sînt triști, alții absenți, iar cei mai mulți poartă în ei, ca pe o dulce povară, un virtual Duce sau Rigoletto care n-a putut răzbi... Gilda (salvată, vocal, onorabil de Elena Simionescu, la al treilea spectacol al ei), cu invariabila perucă blondă revărsată pe umeri, într-o cascadă de zulufi inerti, amintește, ca întotdeauna, de figurinele de ceară din Muzeul Grévin...

Toată atmosfera spectacolului e atît de prăfuită, încît nu te mai miră acutele oprite la jumătate ale lui Cornel Finățeanu, corvoanele ascuțite gotic în ariile lui David Ohanezian sau recitativul în surdină în care e „cîntată” arieta lui Sparafucile (Nicolae Rafael), pînă la pedala, prelungită pentru efect... Acceptăm convenția, totuși, atunci cînd în scenă cîntă patru personaje, iar noi auzim doar trei sau două, și nici acelea armonizate, e greu să considerăm că am ascultat quartetul din *Rigoletto*... De data aceasta, orchestra n-a mai acoperit, cu alămurile ei, vocile.

* a doua tinerețe

Incontestabil, *Pălăria florentină* de Eugène Labiche, în spirituala versiune cu muzică a lui Alecu Popovici, montată de Lucian Giurchescu, poate fi dată drept exemplu pentru *păstrarea tinereții*. Cu toate că, după premieră, sirul reprezentațiilor a fost întrerupt cîteva ani, azi, pe noua scenă de la „Giulești”, am revăzut un spectacol viu, antrenant, în care noii interpreți (Lucia Cristian, Jorj Voicu) s-au integrat în ritmul distribuției inițiale, iar vechii protagoniști (Cornel Vulpe, Șt. Mihăilescu-Brăila, Mariana Mihut) își păstrează prospețimea jocului. Inexplicabil e că la relansarea comediei, după această veritabilă a doua premieră, afluența de spectatori nu e proporțională cu efortul interpre-

ților de a menține verva spumoasei reprezentatii. Sau poate că există totuși o explicație, în timiditatea excesivă a publicității teatrale?!

* joc colectiv

Într-un spectacol pentru copii, riscul „îmbătrînirii”, al jocului mecanic, plictisit, e mai mic decît în alte cazuri. Participarea publicului e totdeauna explozivă, intervențiile în desfășurarea acțiunii, încurajările, sfaturile sau protestele sînt aici firești; dialogul permanent între scenă și sală creează senzația noului, a „exemplarului prim”. În consecință, *Cocoșelul neascultător* de Ion Lucian, la Teatrul „Ion Creangă”, este, la a 80-a reprezentație, un fermecător joc colectiv, de o vervă și o savoare deosebită — joc la care participă deopotrivă actorii, copiii și părinții acestora. Am asistat cu bucurie la un exemplu de prospețime artistică, unde numărul mare de reprezentații înseamnă rodare, omogenizare, și nu degradare. Succesul înregistrat de *Cocoșelul neascultător* la ediția '69 a „Festivalului internațional al teatrelor pentru copii” de la Veneția ni se pare, astfel, justificat.

* variété— triscesse ...

București-Variété (la Teatrul „Ion Văsilăscu”), văzut din rîndul întîi... Imprudență!...

„După un lung turneu în străinătate” (sic!), din scenografie a rămas... același fundal anost — în plus, șifonat; costumele se resimt, mai ales ciorapii dansatoarelor, remaiați de mai multe ori. Se păstrează intact, cred, numai machiajul grosier, și cam vulgar, al acelorași dansatoare.

Timp de două ore, cîteva oameni, de treabă probabil în viața lor particulară, fac în fața microfonului ca Tom Jones, Juliette Greco, și chiar ca... Drăghici. Dar cu foarte multă „originalitate” în pronunția limbilor italiană, franceză, rusă și engleză! Astfel încît, atunci cînd publicul solicită „*Dilaila*” (sic!). Ion Ulmeanu îi oferă — în rusește, desigur! — *Oci ciornîie*; și numai melodia pare să fie alta decît cea așteptată...

E prezent și Ciupi Rădulescu, dar e absent, din cupletele sale, umorul...

Dac-ați ști cît de trist era cineva, la o chitară electrică! De ce oare? Să fi fost singurul conștient de cele ce se întîmplă?

Toate aceste aspecte nefericite aruncă o umbră compactă și asupra câtorva numere mai oneste (un dans apaș), sau a unor interpretări vocale conștiincioase (Luky Marinescu, Rodica Paliu, Nicolae Nițescu).

Mă gîndeam cu compătimire la copilul de nouă ani din rîndul întii. De altfel, jumătate din sală era ocupată de tineri din cartier... Încă un asemenea spectacol, și teatrul i-a pierdut definitiv !

mici diferențe

Tango (Teatru Mic): la a 139-a reprezentatie, încercînd o suprapunere a imaginilor între forma inițială „de premieră” și spectacolul jucat azi, sesizăm mici diferențe, unele alterări; o supralicitare a efectului comic, care, fără a fi excesivă, e totuși evidentă, o diluare a ritmului, o oarecare tulburare a fluentei spectacolului. Singură Vali Cios păstrează intact tonul de la premieră. În distribuție, o noutate: Magda Popovici. În rolul Ala. Noua interpretă e mai puțin tentată de „variațiuni” pe marginea textului decît partenerii ei și — novice în reprezentatie — respectă în mai mare măsură concepția inițială.

* un angrenaj bine rodat

Cînd luna e albastră de F. Hugh Herbert, în regia lui Cornel Todea, la Teatrul „C. I. Nottara”, împlinește 328 de spectacole. Fieresc: un text amuzant, fără pretenții, și o

distribuție fericit aleasă, care imprimă spectacolului calitatea divertismentului ideal.

Replicile zboară însuflețite de la un interpret la altul, îmbogățite cu o încîntătoare armonie cromatică a intonațiilor și expresiei, mișcarea țese ingenios și cu o cuceritoare naturalețe acțiunea.

Melania Cîrje este la fel de spontană și adolescentină; Ion Dichiseanu, cu farmecul știut, dar cedînd parcă mai mult efectelor unui comic de grimasă; Ion Punea, nuanțînd inteligent, dar și, de cîteva ori, neglijent.

Spectacolul se joacă, încă, în aplauzele unei săli pline pînă la ultimul loc !

O singură săptămînă din 36 cîte numără stagiunea și 11 titluri din 95 cîte ne oferă, în acest timp, cu generozitate, afișele, pot oferi oare date semnificative? Totuși, chiar din acest sondaj restrîns, reies unele concluzii.

În teatrele bucureștene primează respectul pentru public; scenele își mențin cu spirit de răspundere producțiile de succes, le conservă chiar, ferindu-le de alterări prin infuzii periodice de „vitamine”: noi distribuții, îmborspătări ale decorului și costumelor. Marile spectacole din stagiunile trecute sînt păstrate în repertoriul permanent, intacte ca integritate artistică și forță de penetrație în rîndul spectatorilor; cifrele atestă că nu numai comediile ușoare depășesc suta de reprezentatii, ci și alte spectacole, situate la kilometri-idei departe de ele. Cu mici excepții, care se produc — paradoxal ! — în rîndurile „vedetelor”, actorii se respectă pe sine respectîndu-și profesiunea; numai uneori, succesul se dovedește nociv, atacînd centrii autocontrolului...

Raid realizat de: Eugen Comarnescu, Cristina Constantiniu, Mona Iuga, Irina Vrabie.

